

ОТРАЖЕНИЕ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ СТАНДАРТИ ЗА ОТЧИТАНЕ НА УСТОЙЧИВОСТТА (ЕСОУ) ВЪРХУ НАЦИОНАЛНОТО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО 2024

Десислава Йосифова, Магдалена Петрова- Кирова
dyosifova@vtu.bg, magdalena@vtu.bg

**Висше транспортно училище „Тодор Каблешков“
ул. „Гео Милев“ 158, 1574, София
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

Ключови думи: *устойчивост; Отчет за устойчивостта; ЕСОУ; ангажименти за сигурност по устойчивостта*

Резюме: *С комплексните и кореспондиращи по между си промени в националното финансово-счетоводно законодателство от август и септември, 2024 (Закона за счетоводството, Закона за независимия финансов одит и Закона за публичното предлагане на ценни книжа), се въвеждат нови изисквания за отчетност, прозрачност и одит, свързани с устойчивостта на предприятията, както и нови прагове (критерии) за различните категории предприятия.*

В статията е направен синтезиран преглед на кореспондиращите изменения и допълнения в националното законодателство, които ще се отнасят за ГФО от 2024 година нататък, поэтапно до 2028 година. Чрез тях се изпълнява задължението за хармонизиране на националното законодателство с европейското по отношение отчитането на предприятията във връзка с устойчивостта и по отношение показателите за размер на предприятията и групите предприятия. Новите изисквания за отчетност отдават дължимата значимост на ролята на прозрачността в съвременния бизнес при оценката на икономическата, социалната и екологичната устойчивост, като законовите изменения са в отговор на европейските политики и регулации за засилване на екологичната и социалната отговорност на компаниите. Цели се предоставяне на възможност за инвеститорите и обществото да разбират по-добре рисковете и възможностите, които въпросите за устойчивостта пораждат за техните инвестиции от една страна, както и въздействията на тези инвестиции върху хората и околната среда от друга (т.нар. концепция за Двойната същественост).

УВОД

С Указ №221 от 23.08.2024г., Президентът на Р. България постанови обнародването в Държавен вестник на Закона за изменение и допълнение на Закона за счетоводството, приет от Парламента на 14 август 2024г. В ДВ, брой 72 от 27.08.2024 г. е обнародван Закон за изменение и допълнение на Закона за счетоводството (ЗСч.), в

сила със задна дата от 06.07.2024 г. (с изключение на § 35, който влиза в сила от деня на обнародването на закона).

Законът транспонира в националното законодателство две европейски директиви:

- Директива (ЕС) 2022/2464 на ЕП и на Съвета от 14 декември 2022 г. по отношение на отчитането на предприятията във връзка с устойчивостта (CSRD);

- Делегирана директива (ЕС) 2023/2775 на Комисията от 17.10.2023 г. за изменение на Директива 2013/34/ЕС на ЕП и на Съвета по отношение на изменение на показателите за размер за микро-, малките, средните и големите предприятия и за групите.

С тези промени се въвеждат нови изисквания за отчетност и одит, свързани с устойчивостта на предприятията, както и нови прагове (критерии) за различните категории предприятия.

1. КЛЮЧОВИ НОВИ ПОСТАНОВКИ В ЗАКОНА ЗА СЧЕТОВОДСТВОТО С ПРЯКО ОТРАЖЕНИЕ ВЪРХУ ОТЧИТАНЕТО НА КОРПОРАТИВНАТА УСТОЙЧИВОСТ ЗА ГФО 2024-2028

Съгласно новите разпоредби, предприятията ще бъдат задължени да включват **отчет за устойчивостта в годишните си доклади за дейността**. „Големите предприятия, както и малките и средните предприятия, които са предприятия от обществен интерес съгласно § 1, т. 22, буква „а“ от допълнителните разпоредби, включват **в доклада за дейността** отделен, ясно разграничим раздел с информация във връзка с въпросите по устойчивостта (отчет за устойчивостта),,

Отчетът за устойчивостта съдържа информация, **необходима за разбиране на въздействията на предприятието върху въпросите по устойчивостта, както и необходимата информация за разбиране на начина, по който тези въпроси засягат развитието, резултатите и състоянието на предприятието** т.е. нужно да се може да се проследява и анализира от външните заинтересовани страни двупосочната връзка на информационния поток за достигане до съответни изводи и вземане на съответни бъдещи решения.

По-конкретно, основна част от информацията, която следва да включва отчетът, е:

- кратко описание на бизнес модела и стратегията на предприятието;
- описание на плановете и политиките на предприятието, включително действията за изпълнението им и свързаните финансови и инвестиционни планове, така че да се гарантира, че бизнес моделът и стратегията му са съвместими с прехода към устойчива икономика;

- описание на ролята и познанията на управителните и надзорните органи във връзка с въпросите по устойчивостта;

- основните фактически или потенциални неблагоприятни въздействия, свързани с дейностите на предприятието и с неговата верига на стойност, включително неговите продукти / услуги и отношения по веригата на доставки други.

Задължението за изготвяне на отчет за устойчивостта ще засегне големите предприятия, малките и средните предприятия (с изключение на микропредприятията), *чиито прехвърлими ценни книжа са допуснати до търговия на регулиран пазар в държава членка на ЕС (предприятия от обществен интерес)*, както и от предприятията майки на големи групи предприятия. Промените засягат и дъщерните предприятия и клоновете на предприятия, регулирани от законодателството на трета

държава, които също ще трябва да публикуват отчет за устойчивостта на предприятието от трета държава при определени условия.

Сроковете за първия отчетен период, за който в доклада за дейността на предприятията по глава VII задължително се включва Отчет за устойчивостта, са посочени в § 30 от ПЗР на ЗСч. Изискването за различните категории предприятия се въвежда поетапно **в периода 2024 – 2028г.**, което дава време, те да се подготвят за новите задължения в полза на цялото общество в отговор на климатичните промени, като конкретните срокове за влизане в сила са посочени табличен вид (Табл. № 1):

Същевременно с това, измененията в Закона за счетоводството въвеждат и разпоредбите на Делегирана директива (ЕС) 2023/2775, като се променят стойностите на финансовите показатели за категоризиране на предприятията (микро-, малки, средни и големи) и за групите предприятия според размера им, отчитайки ръста на инфлацията през последните години. Определят се нови, по-високи стойности на показателите за балансова стойност на активите и нетни приходи от продажби, както и по-високи прагове за задължителен финансов одит на малките предприятия.

Това означава, че двете направления на законови изменения си оказват взаимен ефект, доколкото задължените за отчитане на устойчивостта компании се определят съгласно новата категоризация за размер на предприятията, а тя на практика значително стеснява обхвата.

Таблица 1.

За данни на кой отчетен период	Година за издаване на Отчет за устойчивостта като самостоятелен раздел от Доклада за дейността
от 1 януари 2024г.	за големи предприятия, които вече са предмет на Директивата за нефинансово отчитане (отчитане през 2025г. на данни от 2024г.)
от 1 януари 2025г.	за големи предприятия от обществен интерес по смисъла на ЗСч и предприятия майки на голяма група (отчитане през 2026г. на данни от 2025г.)
от 1 януари 2026г.	за малки и средни предприятия, които са предприятия от обществен интерес и други предприятия (отчитане през 2027г. на данни от 2026г.); МСП ще могат да отложат оповестяването до 2028 г. като посочват в доклада за дейността си причините, поради които не включват отчет за устойчивостта
от 1 януари 2028г.	за компании извън ЕС със значителни предприятия в ЕС (отчитане през 2029г. на данни от 2028г.)

Отчетът за устойчивостта ще се изготвя от големите предприятия и от малките и средните предприятия (с изключение на микропредприятията), чиито прехвърлими ценни книжа са допуснати до търговия на регулирания пазар в държава членка на ЕС (предприятия от обществен интерес), както и от предприятията майки на големи групи предприятия.

В Отчета за устойчивостта, предприятията следва да отчетат не само имуществени и финансови резултати, но и предприетите действия и мерки с оглед на устойчивостта, както и за ефективното използване на природните и социалните ресурси. Отчетът за устойчивостта следва да съдържа **нефинансова информация**, свързана с влиянието на предприятията върху екологичните процеси, социалните права и управленски въпроси.¹

¹ Промени в Закона за счетоводството, достъпно на: <https://np-law.bg/bg/%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B8-%D0%B2-D0%B7%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%B0-%D0%B7%D0%B0-%D1%81%D1%87%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%B4%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE%D1%82%D0%BE/>

Разпоредбите на редица нормативни актове на ниво ЕС изискват оповестяването на допълнителна „нефинансова“ информация, различна от информацията в ГФО. В тази връзка много заинтересовани лица посочват **понятието „нефинансова“ за неточно**, тъй като това предполага, че съответната информация не е от финансово значение.

На практика обаче все по-често именно тази информация се характеризира с доказано финансово значение, което е и една от причините за приетите промени в Директива 2013/34/ЕС относно ГФО, консолидираните финансови отчети и свързаните доклади на някои видове предприятия (т.нар. счетоводна директива).²

В тази връзка и в националната нормативна уредба, законово се въвежда задължение за включване в доклада за дейността на ясно разграничим раздел с информация за въпросите по устойчивостта, наречен отчет за устойчивостта. Вместо досегашната Нефинансова декларация респ. Консолидирана нефинансова декларация, определен кръг предприятия ще следва да изготвят Отчет за устойчивостта и Консолидиран отчет за устойчивостта, който съдържа информация **как предприятието въздейства върху въпросите за устойчивостта и как това засяга развитието, резултатите и състоянието на предприятието**, като съдържа количествена и качествена информация, в съответствие с приетите европейски стандарти.³

Ако предприятията извършват по-добро отчитане във връзка с устойчивостта, крайните *потребители* на информацията ще бъдат подготвени адекватно и ще могат да участват информирани в социалния диалог. Първата група *потребители* включва инвеститорите, които искат да разберат по-добре рисковете и възможностите, които въпросите на устойчивостта **пораждат за техните инвестиции**, както и **въздействията на тези инвестиции върху** хората и околната среда. Втората група *потребители* включва участници от гражданското общество, включително НПО и социалните партньори, които искат предприятията да носят по-голяма отговорност за въздействията от своите дейности върху хората и околната среда. *Други заинтересовани страни* също могат да се възползват от оповестяваната информация с цел съпоставимост между икономическите сектори и в рамките на отделните пазарни сектори.

Потребителите на тази информация могат да я използват на агрегирана основа, за да наблюдават екологичните и социалните тенденции и да я предоставят при разработването на публични политики. Бизнес контрагентите на предприятията (*напр. доставчици и клиенти по отношение веригите за създаване на стойност*), от своя страна също могат да се основават на информацията за устойчивостта, за да разберат определени рискове и когато е необходимо да реагират за свързаните с това въздействия.

В крайна сметка, оповестяването на достоверна и висококачествена информация по въпросите, свързани с устойчивостта, **е от полза и за самите предприятия** (замърсители или не). Например, повишеният брой зелени инвестиционни продукти, насочени към постигане на цели за устойчиво развитие, означава, че отчитането във връзка с устойчивостта, може да подобри достъпа на дадено предприятие до финансов капитал.

Също така предприятията биха могли да идентифицират и да управляват собствените си рискове и предимства, свързани с въпросите на устойчивостта –

² Вж. Мотиви към проекта на Закон за изменение и допълнение на закона за счетоводството публикувани за обществено обсъждане на интернет страницата на Министерството на финансите и на Портала за обществени консултации, достъпно на: <https://www.strategy.bg/publicconsultations/View.aspx?lang=bg-BG&Id=8192>

³ Вж. <https://www.pwc.bg/bg/publications/tax-alerts-2024/amendment-and-supplement-accounting-act.html>

например по-добра комуникация със съответните заинтересовани страни, което и би подобрило тяхната обществена репутация. Това е по-гарантирано, когато отчитането във връзка с устойчивостта се основава на последователност под формата на унифицирани и широко възприети стандарти за отчитане.

2. СТРУКТУРА НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ СТАНДАРТИ ЗА ОТЧИТАНЕ НА УСТОЙЧИВОСТТА (ЕСОУ/ESRS)

В измененния ЗСч е предвидено информацията в отчета за устойчивостта да се оповестява в съответствие с изискванията на Европейските стандарти за отчитане на устойчивостта (ЕСОУ/ESRS), които се приемат от ЕК чрез делегирани актове. ESRS обхващат множество екологични, социални и управленски теми по трите направления (ESG) – вкл. изменението на климата, замърсяването, биоразнообразието, веригата на доставки, правата на човека и др. Основната цел на тези стандарти е да бъдат инструмент за компаниите да представят резултатите си за устойчивостта по унифициран и логически структуриран начин. Те ще имат пряко отражение върху отчетността на малките, средните и големите компании от транспортния сектор, доколкото той е един от най-големите причинители на замърсяване на въздуха и околната среда като цяло респ. има пряко отрицателно въздействие върху човешкото здраве.

Стандартите за отчитане на корпоративната устойчивост са ключова част от CSRD, като към момента са приети и публикувани 12 от тях, а други са в процес на разработване. Съществуват три категории ЕСОУ:

- общи (хоризонтални) стандарти – 2 на брой;
- тематични стандарти (стандарти по екологичните, социалните и управленските въпроси);
- секторни стандарти.

Общите стандарти и тематичните стандарти са независещи от сектора - прилагат се за всички предприятия без значение в кой / кои сектори извършват дейност. Общите стандарти (ЕСОУ 1 и ЕСОУ 2) се прилагат по отношение на въпросите на устойчивостта, които са обхванати от тематичните и секторните стандарти.

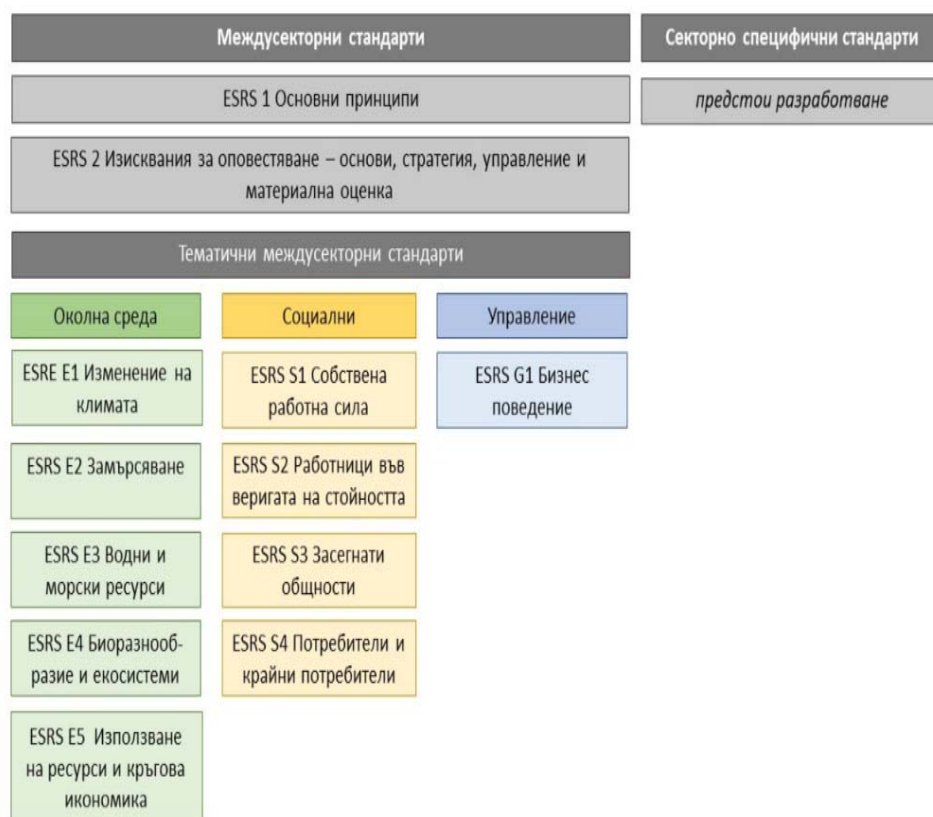
По-долу в табличен вид са представени всички издадени до момента стандарти.

Таблица 2.

Номер и област на Европейския стандарт	Наименование на Европейския стандарт
ЕСОУ 1	Общи изисквания
ЕСОУ 2	Общи оповестявания
ЕСОУ E1	Изменение на климата
ЕСОУ E2	Замърсяване
ЕСОУ E3	Водни и морски ресурси
ЕСОУ E4	Биологично разнообразие
ЕСОУ E5	Използване на ресурсите и кръгова икономика
ЕСОУ S1	Собствена работна сила
ЕСОУ S2	Работници по веригата на стойността
ЕСОУ S3	Засегнати общности
ЕСОУ S4	Потребители и крайни ползватели
ЕСОУ G1	Професионално поведение

Източник: Делегиран регламент (ЕС) 2023/2772 на ЕК от 31 юли 2023 за допълнение на Директива 2013/34/ЕС чрез стандарти за отчитането във връзка с устойчивостта, C/2023/5303 ОВ L, 2023/2772, 22.12.2023

За по-удобна визуализация, структурата и съдържанието на ECOY / ESRS може да се представи по следния начин:

Източник: https://www.consejo.bg/csrd-esg_11_310

Фиг. 1.

3. ОТРАЖЕНИЕ НА ИЗМЕНЕНИЯТА И ДОПЪЛНЕНИЯТА В ЗАКОНА ЗА СЧЕТОВОДСТВОТО ВЪРХУ ДРУГИ НОРМАТИВНИ АКТОВЕ В Р.БЪЛГАРИЯ

Промените и допълненията на ЗСч рефлектираха и върху кореспондиращи промени в други нормативни актове, като с най-значимо влияние са *Закона за независимия финансов одит* и *Закона за публичното предлагане на ценни книжа (ЗППЦК)*.

Отчетите за устойчивостта следва да бъдат обявени и публикувани в единен електронен формат за отчитане в Търговския регистър и регистър на ЮЛНЦ, след като са проверени от регистрирани одитори по смисъла на Закона за независимия финансов одит с неговите изменения.

По-долу е разработен в табличен вид сравнителен анализ на съответствията и взаимното влияние на промените в трите ключови закона, свързани с отчитането и одитирането на корпоративната устойчивост.

Таблица 3. Извеждане на най-съществените кореспондиращи промени и допълнения в националното законодателство във връзка с въведените задължения за определени предприятия от ЕС да изготвят ОТЧЕТ ЗА УСТОЙЧИВОСТ

ЗАКОН ЗА СЧЕТОВОДСТВОТО (ЗСЧ)	ЗАКОН ЗА НЕЗАВИСИМИЯ ФИНАНСОВ ОДИТ (ЗНФОИСУ)	ЗАКОН ЗА ПУБЛИЧНОТО ПРЕДЛАГАНЕ НА ЦЕННИ КНИЖА (ЗППЦК)
<p>- Въвежда се легална дефиниция на понятието "Въпроси по устойчивостта", като фактори в областта на опазването на околната среда, социалните права и правата на човека, както и управленските въпроси, включително факторите на устойчивост по смисъла на чл. 2, т. 24 от Регламент (ЕС) 2019/2088 (ДР, т.35);</p> <p>- Още в чл. 1 се допълва, че този закон урежда и приложимата рамка за отчитане на устойчивостта, съдържанието и съставянето на финансовите отчети, докладите за дейността, включително отчитането на устойчивостта, и докладите за плащанията към правителствата, както и задълженията за независим финансов одит, ангажиментите за изразяване на сигурност по устойчивостта и публичността на финансовите отчети, докладите за дейността и докладите за плащанията към правителствата;</p> <p>- В Раздел IV Правомощия на министъра на финансите, в чл 15, с допълва, че Министърът на финансите, осъществява координацията и взаимодействието с ЕК и Съвета на ЕС при хармонизация на българското счетоводно законодателство с европейското счетоводно законодателство, включително за отчитане на устойчивостта;</p> <p>- В Раздел V. Права и задължения на ръководителя на предприятието, в чл. 16, ал.1, т.б се сменява на Ръководителя на предприятието да отговаря за извършването на независим финансов одит и ангажимент за изразяване на сигурност по устойчивостта от регистрирани одитори, а в ал. 2 при съставянето и публикуването на ГФО и годишните доклади, както и за извършване на независим финансов одит и на ангажимент за изразяване на сигурност по устойчивостта от регистрирани одитори в съответствие с изискванията на този закон;</p> <p>- Глава 5 е с допълнено име Независим финансов одит И АНГАЖИМЕНТИ ЗА ИЗРАЗЯВАНЕ НА СИГУРНОСТ ПО УСТОЙЧИВОСТТА, като в чл 38, ал.3 е постановено, че на публикуване подлежи и пълният текст на одиторския доклад и доклада с одиторско мнение върху отчета за устойчивостта;</p> <p>- Постановено на чл. 41, ал.1 задължават големите предприятия, както МСП, които са предприятия от обществен интерес, да включват в доклада за дейността отделен, ясно разграничим раздел с информация във връзка с въпросите по устойчивостта (отчет за устойчивостта);</p>	<p>- Ново име – наименованието на ЗНФО е променено, разширено и допълнено (своеобразно знаково послание и нов фокус), както следва: <i>Закон За Независимия Финансов Одит и Изразяването На Сигурност По Устойчивостта</i>;</p> <p>- В нова ДР (ба) се легализира понятието за "Изразяване на сигурност по устойчивостта" като изпълнение на процедурите при ангажимент за сигурност по устойчивостта, в резултат от които регистрираният одитор по устойчивостта формира одиторско мнение, съответно одиторско заключение, изразено в съответствие с чл. 34, пар. 1, ал. 2, б. "аа" и чл. 34, пар. 2 от Директива 2013/34/ЕС;</p> <p>- Допълнен с изцяло нов обект и обхват на закона още в чл. 1, като наред с класическата цел на независимия финансов одит, се включват и ангажиментите за изразяване на сигурност върху <i>отчети за корпоративното устойчиво развитие</i>, наричани накратко "отчети за устойчивостта", извършвани от регистрираните одитори, както и съответно урежда освен професионалните стандарти на организация, документирани, изпълнение и удостоверяване на резултатите от финансовия одит, така и ангажиментите за изразяване на сигурност по устойчивостта;</p> <p>- Изцяло нов член (2а) с текст, формулиращ целта на изразяването на сигурност по устойчивостта, а именно: да се повиши доверието на потребителите на отчети за устойчивостта чрез изразяването на одиторско мнение, съответно одиторско заключение, относно съответствието на отчета за устойчивостта във всички съществени аспекти на изискванията на приложимата рамка за отчитане на устойчивостта;</p> <p>- Въвеждат се възможности за 2 степени за изразяване на сигурност по устойчивостта с изцяло нов чл. 3а, а именно чрез изпълнението на одиторски ангажимент за изразяване на <i>разумна</i> или <i>ограничена</i> степен на сигурност, наричани "ангажименти за сигурност по устойчивостта" чрез осъществяване на съвкупност от процедури, определени от приложимите професионални стандарти, въз основа на които се формира одиторско мнение за изразяване на <i>разумна сигурност</i>, съответно одиторско заключение за изразяване на <i>ограничена сигурност</i>;</p> <p>- Постановена е официално приложимата рамка за отчитането на устойчивостта (чл. 5а), а именно приетите от ЕК Европейски стандарти за отчитане на устойчивостта съгласно Директива 2013/34/ЕС;</p>	<p>- Въвежда се изцяло ново понятие "Отчитане на устойчивостта" като оповестяване на информация, свързана с въпроси по устойчивостта в съответствие с глава 7, раздели III и IV от ЗСЧ (с нова т.59 от ДР на ЗППЦК);</p> <p>- в специалния за отчетността Раздел II. Разкриване на регулирана информация, се правят 2 важни допълнения в чл.100ч:</p> <p>- в ал.4, т.4, буква б) се посочва, че докладът за дейността козато е приложимо, е изготвен в съответствие със стандартите за отчитане на устойчивостта по § 1, т. 38 от ДР на ЗСЧ и с Делегиран регламент (ЕС) 2021/2178 на ЕК по отношение на екологично устойчивите икономически дейности, и чрез определяне на методиката за изпълнение на това задължение за оповестяване;</p> <p>- с нова ал.14 се постановява, че когато емитентът изготвя отчет за устойчивостта съгласно чл. 41 от ЗСЧ, е длъжен да разкрие публично, заедно с ГФО, и доклада с одиторско мнение върху отчета за устойчивостта.</p>
<p>- В чл. 41, ал.2 са дадени изключенията т.е. кръга на освободени предприятия (1. микропредприятията; 2. фондовете за допълнително пенсионно осигуряване по смисъла на Кодекса за социално осигуряване; 3. БНБ и пощенски оператори, извършващи пощенски парични преводи; 4. алтернативните инвестиционни фондове и колективните инвестиционни схеми; 5. предприятията в производство по несъстоятелност или ликвидация, и предприятия, които не са осъществявали дейност през отчетния период и са декларирали това обстоятелство по законния ред);</p> <p>- Нови допълнени имена на ключовите Раздели III Отчет за устойчивостта и Раздел IV Консолидиран отчет за устойчивостта (старо име Нефинансова декларация, съответно Консолидирана Нефинансова декларация) от глава 7, в които се дават всички основни направления на изискуемата информация като съдържание на тези отчети. Най-общо това е информация, необходима за разбиране на въздействията на предприятието/групата върху въпросите по устойчивостта, както и информация за разбиране на начина, по който тези въпроси засягат развитието, резултатите и състоянието на предприятието/групата;</p> <p>- Изцяло нов Раздел IV "а", посветен на регулациите, свързани с Отчет за устойчивостта за предприятия от трети държави, както и законово регламентиранияте възможности за освобождаване от такива отчети;</p> <p>- В чл. 74 и чл. 75 са заложени санкциите, свързани с непубликуване или невъзлагане на одит на Отчетите за устойчивост, като:</p> <p>- който е задължен и не публикува доклад за дейността с отчет за устойчивостта, отчет за устойчивостта по чл. 52б, одиторски доклад или доклад за изразяване на сигурност върху отчета за устойчивостта в сроковете по чл. 38 от ЗСЧ, се наказва с глоба от 200 до 3000 лв., а на предприятието се налага имуществена санкция в размер от 0,1 до 0,5 на сто от нетните приходи от продажби за годината, за която е непубликуваният финансов отчет (но не по-малко от 200 лв.)</p> <p>- който е задължен и не възложи извършването на независим финансов одит или ангажимент за изразяване на сигурност върху отчета за устойчивостта на регистриран одитор, се наказва с глоба в размер от 500 до 5000 лв., а на предприятието се налага имуществена санкция от 2000 до 10 000 лв. При повторно нарушение и по двете направления се налага глоба / имуществена санкция в двоен размер.</p>	<p>- Въвеждат се режими за задължителен и доброволен ангажимент за сигурност по устойчивостта (чл. 6а), като задължителен е ангажиментът, изискуем от закон или правото на ЕС;</p> <p>- Постановяват се професионални стандарти за осъществяване на ангажименти за сигурност по устойчивостта при осъществяване на професионална дейност на територията на страната, а именно Европейските стандарти, приети от ЕК съгласно чл. 26 и 26а от Директива 2006/43/ЕО. Следва да се отбележи, че Съветът за международни одиторски стандарти и стандарти за изразяване на сигурност (IAASB), на 20.09.2024 г. одобри Международен стандарт за осигуряване на устойчивост 5000, като официално публикуване се очаква през декември, 2024 г.;</p> <p>- Въвежда се регистрационен режим за обучени и квалифицирани след провеждане на съответни изпити регистрирани одитори по устойчивостта (Регистър по чл. 20);</p> <p>- С нова ал. 4 на чл. 18, се регламентират правилата за придобиване на правоспособност на регистриран одитор да издава одиторско заключение върху отчети за устойчивостта (а именно - след придобиване на допълнителна квалификация чрез успешно полагане на изпитите по новия чл. 19а и 8 месеца практическо обучение в областта на изразяването на сигурност върху индивидуални и консолидирани отчети за устойчивостта или други отчети за устойчивостта, и след вписването му в регистъра по чл. 20);</p> <p>- въвеждат се писмени изпити за придобиване на допълнителна квалификация на регистриран одитор по устойчивостта в следните области:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>нормативни изисквания и стандарти, свързани с изготвянето на годишни отчети за устойчивостта и анализ на устойчивостта;</i> - <i>процеси на наблюдение, анализ и контрол относно въпросите по устойчивостта по смисъла на чл. 8, пар. 3, б. "в" от Директива 2006/43/ЕО;</i> - <i>стандарти за изразяване на сигурност по устойчивостта, приети от ЕК;</i> <p>- Урежда се начина за удостоверяване на резултатите от извършен ангажимент за сигурност по устойчивостта - чрез одиторски доклад съгл. приложимите професионални стандарти и са посочени минималните реквизити (Чл. 51а);</p> <p>- Специално допълнение има в Глава 7 за задължителен ангажимент за сигурност по устойчивостта за <i>Предприятия от Обществен Интерес (ПОИ)</i>, за които регистрираният одитор по устойчивостта, представя резултатите в одиторски доклад, изготвен в съответствие с чл. 51 и 51а, както и чл. 10 от Регламент (ЕС) № 537/2014.</p>	

Забележка: ПОИ - § 1, т. 22 от ДР на ЗСЧ дефинира "Предприятия от обществен интерес" (ПОИ), като в т.ч. са и "Холдинг БДЖ" - ЕАД, и дъщерните му предприятия и НК "ЖИ"

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

- Промените в Закона за счетоводството на практика са в 3 основни насоки: включват ново задължение за отчитане на устойчивостта; по-високи прагове за категориите предприятия, което рефлектира върху кръга на тези, които подлежат на задължителен финансов одит. Предприятията, подлежащи на задължителен финансов одит, съответно подлежат и на одит във връзка с отчитане на устойчивостта.

- Т.е. има пряка и косвена връзка между двете промени, тъй като при по високите прагове много по-малко компании ще подлежат както на задължителен финансов одит, така и на отчитане на корпоративна устойчивост респективно одит на отчета за устойчивост. Като последващ пряк ефект от промените **се постига** намаляване на разходите за външни услуги (задължителен финансов одит и одит на отчета за устойчивостта) и облекчаване на административната тежест за голяма част от досегашните малки предприятия, които се трансформират в микро. Извършено е също значително увеличение в стойността на финансови показатели, включени в критериите за извършване на одит (чл. 37 от ЗСч).

- Следователно тази промяна (категиите за размер предприятия) пряко и непряко засяга отражението на първата промяна, тъй като от една страна се увеличава **административната тежест и разходи за отчитане и одит на определен кръг предприятия, но същевременно** по-малко компании на практика попадат в него да правят отчет за устойчивост, доколкото вместо МСП, ще попадат в кръга на микро-предприятията, които остават извън кръга на задължените при равни други условия.

- С промените се изпълнява задължението за хармонизиране на националното законодателство с европейското по отношение отчитането на предприятията във връзка с устойчивостта и по отношение показателите за размер на предприятията и групите предприятия;

- Новите изисквания за отчетност отдават полагащата се значимост на устойчивото развитие и ролята на прозрачността в съвременния бизнес при оценката на икономическата, социалната и екологичната устойчивост, като законовите изменения са в отговор на европейските политики и регулации за засилване на екологичната и социалната отговорност на компаниите;

- С тази новост в националното счетоводно законодателство се увеличава административната тежест и разходи за отчитане на *определен кръг* предприятия, но поэтапното им прилагане дава време, те да се подготвят за новите задължения в полза на цялото общество и като адекватно поведение в отговор на климатичните промени (още повече, че чрез едновременната промяна за повишаване на праговете за категориите предприятия, огромна част от българския бизнес ще попада в категорията на микро-предприятията, които са освободени);

- С промените се цели предоставяне на възможност за инвеститорите и обществото да разбират по-добре рисковете и възможностите, които въпросите за устойчивостта пораждаат за техните инвестиции **от една страна**, както и въздействията на тези инвестиции върху хората и околната среда **от друга** (*т.нар. концепция за Двойната същественост*).

Благодарност: Тази статия е изготвена в рамките на научноизследователски проект, финансиран от ВТУ „Т. Каблешков“, НИП № 79/09.04.2024 *Разработване на интегриран модел за оценка на прозрачността и екологичната устойчивост на предприятия от транспортния сектор (на примера на автомобилния и въздушния транспорт)*

Приложение:

Структура на отчета за устойчивостта съгласно ЕСОУ

Настоящото допълнение е неразделна част от ЕСОУ 1 и е със същата правна сила като останалите части на този стандарт по отношение на отчитането в четири части, описано в параграф 115.

Част от доклада на ръководството за дейността	Номер на ЕСОУ	Длъжност
1. Обща информация	ЕСОУ 2	Общи оповестявания, в това число информация, която се предоставя съгласно изискванията по отношение на прилагането на тематичните ЕСОУ, изброени в допълнение В към ЕСОУ 2.
2. Информация за околната среда	Не е приложено	Оповестявания по член 8 от Регламент (ЕС) 2020/852 (Регламента за таксономията)
	ЕСОУ E1	Изменение на климата
	ЕСОУ E2	Загързяване
	ЕСОУ E3	Водни и морски ресурси
	ЕСОУ E4	Биологично разнообразие и екосистеми
	ЕСОУ E5	Използване на ресурсите и кръгова икономика
3. Социална информация	ЕСОУ S1	Собствена работна сила
	ЕСОУ S2	Работници по веригата на стойността
	ЕСОУ S3	Засегнати общности
	ЕСОУ S4	Потребители и крайни ползватели
4. Информация за управлението	ЕСОУ G1	Професионално поведение

Източник: Делегиран регламент (ЕС) 2023/2772 на ЕК от 31 юли 2023 за допълнение на Директива 2013/34/ЕС чрез стандарти за отчитането във връзка с устойчивостта, стр. 36/284

ЛИТЕРАТУРА:

[1] Делегиран регламент (ЕС) 2023/2772 на ЕК от 31 юли 2023 година за допълнение на Директива 2013/34/ЕС чрез стандарти за отчитането във връзка с устойчивостта, С/2023/5303 ОВ L, 2023/2772, 22.12.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2023/2772/oj

[2] Закон за независимия финансов одит и изразяването на сигурност по устойчивостта (загл. доп. - ДВ, бр. 79 от 2024 г.), Обн. ДВ. бр.95 от 29 Ноември 2016г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.79 от 17 Септември 2024г.

[3] Закон за публичното предлагане на ценни книжа, В сила от 31.01.2000г., Обн. ДВ. бр.114 от 30 Декември 1999г., с посл. изм. и доп. ДВ. бр.72 от 27 Август 2024г.

[4] Закон за счетоводството, В сила от 01.01.2016 г., Обн. ДВ. бр.95 от 8 Декември 2015г., с посл. изм. ДВ. бр.79 от 17 Септември 2024г.

[5] Международен стандарт за ангажименти за изразяване на сигурност (МСУК) 3410 – Ангажименти за изразяване на сигурност относно отчети за парникови газове (вж. Ръководство по Международни стандарти за контрол върху качеството, одит, преглед,

други ангажименти за изразяване на сигурност и свързани по съдържание услуги, издание на International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB) Втора част, 2022, публикувано от International Federation of Accountants (IFAC), превод на български ИДЕС – декември, 2023, достъпно на: https://ifacweb.blob.core.windows.net/publicfiles/2024-04/2022%20IAASB%20HB_Vol%20II_Bulgarian_Secure.pdf

[6] Мотиви към проекта на Закон за изменение и допълнение на закона за независимия финансов одит публикувани за обществено обсъждане на интернет страницата на Министерството на финансите и на Портала за обществени консултации, достъпно на: <https://www.strategy.bg/publicconsultations/View.aspx?lang=bg-BG&Id=8319>

[7] Мотиви към проекта на Закон за изменение и допълнение на закона за счетоводството публикувани за обществено обсъждане на интернет страницата на Министерството на финансите и на Портала за обществени консултации, достъпно на: <https://www.strategy.bg/publicconsultations/View.aspx?lang=bg-BG&Id=8192>

REFLECTION OF THE EUROPEAN SUSTAINABILITY REPORTING STANDARDS (ESRS) ON NATIONAL LEGISLATION

Desislava Yosifova, Magdalena Petrova-Kirova

dyosifova@vtu.bg, magdalena@vtu.bg

Todor Kableshkov University of Transport

Sofia, 158 Geo Milev Str.

THE REPUBLIC OF BULGARIA

Key words: *sustainability; Sustainability Report; ESRS; sustainability assurance engagements*

Abstract: *The comprehensive and mutually consistent changes to the national financial and accounting legislation in August and September, 2024 (the Accounting Act, the Independent Financial Audit Act and the Public Offering of Securities Act), introduce new reporting, transparency and auditing requirements related to corporate sustainability as well as new thresholds (criteria) for different categories of enterprises.*

The article provides a condensed overview of the corresponding amendments and updates to the national legislation that will apply to AFS from 2024 onwards, in a stepwise manner until 2028. They fulfil the obligation to harmonise national legislation with European legislation in relation to sustainability reporting and in relation to indicators on the size of enterprises and enterprise groups.

The new reporting requirements give due importance to the role of transparency in modern business in measuring economic, social and environmental sustainability, and the legal amendments are in response to European policies and regulations to strengthen the environmental and social responsibility of companies. The aim is to enable investors and society to better understand the risks and opportunities that sustainability issues pose for their investments on the one hand, and the impacts of these investments on people and the environment on the other (the so-called concept of Double Materiality).